

19. YÜZYILIN ORTALARINDA KOCAELİ HALKININ TAŞINMAZ MALLARI VE DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

GÜLSER YARDIM OĞUZ*

GİRİŞ

OSMANLI DEVLETİ İÇİNDE KOCAELİ (İZMİT) ŞEHRİNİN ÖNEMİ

Bir yerin insanlar tarafından yerleşim yeri olarak seçilmesinin çeşitli sebepleri bulunmaktadır. Verimli topraklara ve sulak alanlara sahip olmak, ticari yollar üzerinde bulunmak, uygun ikliminin olması, denize yakınlık ve hatta büyük şehirlere yakın olmak bu sebeplerden bazılarıdır. Bütün Kocaeli bölgesi coğrafi konum olarak düşünüldüğünde Anadolu'nun kuzey batısındadır ve İstanbul'un Anadolu tarafından kapısı durumundadır. Yukarıda belirtilen özelliklerin çoğunu da bünyesinde taşıyan bir bölgedir Kocaeli ve bu durum onun gelişmesinde büyük bir öneme sahiptir.¹ Dolayısıyla konu, bu çalışmanın temel unsuru olan Kocaeli'nin merkezi durumundaki ve tarihteki ismiyle İzmit ve Osmanlı Devleti için önemiyle ilgili bilgi verilerek devam edilebilir.²

İzmit, Kocaeli ilinin merkezi olan şehirdir. Marmara denizinin doğusunda karalar içine 50 km. kadar sokulan körfezin nihayetinde yer alır. Şehir İstanbul'un Anadolu'ya açılan kapısı niteliğindedir. Mustafa Nuri Türkmen'in ifadesine göre şehir, İstanbul'a hem karadan hem de denizden yakınlığından ötürü Osmanlı'nın başkentinin arka bahçesi niteliğindedir.³

İzmit'in ayrıca tarihte ziyaret eden seyyahlar tarafından ağaç denizi olarak tanımlandığı bilinmektedir.⁴ Evliyâ Çelebi ise İzmit'i '*O amber kokulu temiz toprakta kurulmuştur ki her tarafı İrem köşesi bir diyardır.*'⁵ olarak tarif etmiştir.

* Yrd. Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, gulseroguz@nevsehir.edu.tr

1 Ahmet Güneş, '16. ve 17. Yüzyıllarda İznikmid Şehri', Gazi Akçakoca Sempozyumu, Kocaeli, 2015, s. 439-440.

2 Adı geçen bölge Osmanlı yönetimine geçtikten sonra diğer eyaletlerde olduğu gibi idari taksimata tabi tutulmuştur. Mesela 1522 yılındaki idari taksimata göre Kocaeli Livasının kazaları Kaza-i Gegibze, Yalak-Âbâd, Görele, İznik, İznikmid, Şile, Kandıra, Yorâs olarak belirlenmiştir. Bkz. Enver Çakar, 'Kanuni Sultan Süleyman Kanun-Nâmesine Göre 1522 Yılında Osmanlı İmparatorluğu'nun İdarî Taksimatı', Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 12, Sa. 1, Elazığ 2002, s. 272. Bu konuyla ilgili diğer yüzyıllardaki veriler şu şekildedir: 17. yüzyılda İzmit, Şile, Kandıra, Yoros, Yalakabad, Gebze, Ada; 18. yüzyılda İzmit, Ada, Yalakabad, Şile, Kandıra, İznik, Gebze, İznik; 19. yüzyılda İzmit Sancağı İzmit, Adapazarı- Sapanca, Akhisar, Geyve, İznik, Pazarköy; Yalakabad, Kararnürsel Kaymas, Şeyhler, Kandıra ve Gençli, Ağaçlı, Hendek ve Akyazı, Karasu, İpsafi, Sarıçayır, Beşdivan, Şile, Taşköprü Kazaları'ndan oluşuyordu. Mehmet Kaya, 'XIX. Yüzyılda İzmit (Kocaeli) Sancağı'nın Demografik Durumu ve İskân Siyaseti', Tarih Araştırmaları Dergisi, C.26, Sa. 41, Ankara, 2005, s.62.

3 Mustafa Nuri Türkmen, 'XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında Kocaeli Bölgesinden Yapılan Lojistik Destekler', Gazi Akçakoca Sempozyumu, Kocaeli, 2015, s.578. İstanbul'a kereste temininde Kocaeli'nin yeri için bkz. Resül Narin, 'Osmanlı Devleti Zamanında Kocaeli Ormanları', Belleten, Sa. 274, 2011, s. 772-773; Yaşar Baş, 'Kocaeli'den İstanbul'a Kereste Nakli, Tersane Ve Tophane'de Kullanımı', Studies Of The Ottoman Domain, C. 6, Sa. 11, 2016, s. 159.

4 Hoca Sadettin Efendi, Tacüt-Tevarih, Haz. İsmail Parmaksızoğlu, C. I, Ankara, 1999, s. 58; Bostan, 'İzmit', Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C. 23, s. 538. F. Yavuz Ulugün, Seyahatnamelerde Kocaeli ve Çevresi, İzmit Rotary Kulübü Kültür Yayınları, İzmit 2008, s. 37. Ayrıca bu eser tarihte İzmit'i ziyaret eden seyyahlarla ilgili geniş bilgi için bakılabilir.

5 Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi, Haz. Yücel Dağlı-Seyit Ali Kahraman, C. II, İstanbul, 1999, s. 78.

Şehrin ismi Osmanlı döneminde Türkçe kaynaklarda İznikmîd, İznîkûmîd şeklinde geçmiştir. XIX. yüzyılın ortalarına doğru gelindiğinde İzmîd, XX. yüzyılın başlarında İzmit şeklinde kullanılmaya başlanmıştır. Şehrin Osmanlıların eline geçişi 1337 tarihindedir.⁶

Bu tarihten sonra İzmit şehri Osmanlı Devleti için her zaman önemini korumuştur. İzmit şehrinin önemini her daim korumasında etkili olan konumu ve verimli topraklarıdır. Mesela İstanbul'un fethi öncesinde yapılan hazırlıklarda, Rumeli Hisarı'nın inşası için gerekli olan kereste ve inşaatta çalışacak işçiler İzmit'ten gitmiştir. İstanbul'un fethinden sonra da İzmit, başkentin Anadolu ile olan bağına sağlayan şehir vasfını üstlenmiştir. Bunun dışında Süleymaniye Camii ve III. Murad'ın annesi Nurbânû Sultan'ın Üsküdar'da yaptırdığı, Atik Vâlîde Sultan Külliyesi adıyla bilinen cami ve dükkânlar için gerekli olan taş, mermer ve keresteler yine İzmit'ten sağlandığı bilinmektedir.⁷ Yine odun ve odun kömürünün İstanbul'a temininde İzmit öncü rol üstlenmiştir.⁸ Bunun dışında gerek Topkapı sarayının gerekse İstanbul'un sebze temininde İzmit'in önemli bir yer işgal ettiği bilinmektedir. Mesela İzmit'ten İstanbul'a hububat ve hayvani gıdaların yanında kuru soğan ve üzümün gönderildiği bilinmektedir.⁹ Hatta burada sebze ve meyvenin en âlâsının yetiştiği Narh Defterleri'nden de tespit edilmiştir.¹⁰ Bu ürünlerin içinde İzmit kirazının ve soğanın kayda değer olduğunu belirtmek gerekir.¹¹

Şark seferine çıkan ordunun iaşesinin sağlanmasında sorumlu tutulan şehirlerden biri de İzmit olmuştur.¹² Yine ordunun malzeme depolarının İzmit'te yer aldığı bilinmektedir. Aynı şekilde ordunun ihtiyacı olan hayvanların dahi bazen İzmit çayırlarında bekletildiği bilinmektedir.¹³

İzmit'in önemini artıran bir diğer özelliği başkente yakın önemli bir liman şehri olmasıdır. Şehir özellikle harp limanı ve tersane şehri olma özelliğini tarihte de Osmanlı döneminde de sürdürmüştür.¹⁴ 19. yüzyıla gelindiğinde İzmit'in liman şehri olma özelliği bir kat daha artmıştır. Çünkü Sultan Abdülmecit devrinde İstanbul'dan İzmit'e haftada iki defa gemi seferleri düzenlenmeye başlamış, böylece İzmit aynı zamanda bir konaklama merkezi haline gelmiştir. Zira İzmit, Anadolu'dan İstanbul'a gitmek isteyen yolcuların konaklama yeri olmuştur.¹⁵

19. yüzyıla gelindiğinde İzmit'te imar ve sanayileşme faaliyetlerinin sürdüğü bilinmektedir. Tanzimat döneminde yeniliklerinin uygulandığı -1859'da Anadolu'da ilk rüştiyelerden birinin İzmit'te açılması, Üsküdar İzmit arasında kurulan ilk posta sisteminin kurulması gibi- olmuştur İzmit. İzmit'in bu dönemde -dokumacılık gibi- sanayi yatırımlarında aranılan yer olmasının

6 İdris Bostan, 'İzmit', Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C. 23, s. 536.

7 Bostan, 'İzmit', s. 537-538. Bu konuyla ilgili gözlemler için bkz. Hans Dernschwam, İstanbul ve Anadolu'ya Seyahat Günlüğü, Çev. Yaşar Önen, Ankara, 1992, s. 211. İzmit'in bu vasfı başka devirlerde de vardır. Bu konuda örnek olarak bkz. Charles Texier, Küçük Asya: Coğrafyası Tarihi Ve Arkeolojisi II, Haz. Ali Suat, 2002, s. 100-102.

8 Türkmen, 'XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında...', s. 578. İzmit'in ağaçlar bakımından zengin olması devletin odun ve odun ürünlerine olan ihtiyacını gidermesini sağlamıştır. Hatta devletin top dökümünde, gemi yapımında kullandığı odun ve keresteler büyük oranda bu bölgeden temin edilmiş ve bu uzun vadede bu bölgenin ağaçlarını kaybetmesine sebep olmuştur. Bkz. Ümit Ekin, 'Seyahatnamelerdeki İzmit'le İlgili Veriler Nasıl Değerlendirilebilir (16. Ve 17. Yüzyıllar)', Gazi Akçakoca Sempozyumu, Kocaeli, 2015, s. 255-257.

9 Türkmen, 'XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında...', s. 578.

10 Ekin, 'Seyahatnamelerdeki İzmit'le İlgili...', s. 259.

11 Gös. Yer. Bu konuyla ilgili bkz. Muhittin Eliaçık, 'Resm-i Kayserî'nin Bilinmeyen Seyahatnamesinde Kocaeli Çevresine Ait Bilgiler', Gazi Akçakoca Sempozyumu, Kocaeli, 2015, s.269.

12 Bostan, 'İzmit', s. 537-538.

13 Türkmen, 'XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında...', s. 578.

14 Metin Tuncel, 'Tarihi Coğrafya Açısında İzmit Şehrinin Ayrıcalıkları', Gazi Akçakoca Sempozyumu, Kocaeli, 2015, s. 35.

15 Tuncel, 'Tarihi Coğrafya Açısında İzmit...', s. 37-38.

sebepleri arasında coğrafi konumu ve İstanbul'a yakınlığı etkili olmuştur.¹⁶

ÇALIŞMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI

Bu çalışmanın iki ayrı sınırlılığı bulunmaktadır. Bunlardan ilki 1453 numaralı İzmit Şer'iyе Sicil'i'nin içinde bulunan tereke kayıtlarıdır.¹⁷ Bir diğeri de tereke kayıtlarının içerisindeki taşınmaz mallarıdır. Bu sınırın anlaşılır bir şekilde çizilebilmesi için tereke kayıtlarının yapısına dair bilgi verilmesi yerinde olacaktır.

Tereke, ölen bir kimsenin bıraktığı şeyler, metrukât demektir¹⁸. Tereke kayıtları aracılığıyla Osmanlı sosyo ekonomik tarihini inceleyen pek çok araştırmacı bulunmaktadır. Zengin veriler içeren tereke kayıtları, ölen bir kimsenin geride bıraktığı menkul ve gayrimenkul mal varlığının listesinden oluşmaktadır. Bu kayıtlarda ev eşyaları, giysiler, ziynet eşyaları, canlı hayvanlar, taşınmaz mallar ve nakit para gibi bir insanın hayatı boyunca parasını yatırmaya değer gördüğü her şey şer'at esaslarına göre kayıt altına alınmıştır.¹⁹ Konuyu ilk dikkati çeken araştırmacılar Halil İncalcık ve Ömer Lütfi Barkan'dır.²⁰ Daha sonraki aşamada pek çok araştırmacı bu iki tarihçiyi örnek alan tezler hazırlamıştır.²¹

Yukarıda tereke kayıtlarının bir kişinin hayatı boyunca para yatırmaya değer gördüğü tüm verileri içerdiği vurgulanmıştır. Bu, Suraiya Faroqhi'nin deyiimiyle 'ölünün yetişkinlik dönemi bilançosudur'.²² Bu çalışmada da bahsi geçen İzmit Şer'iyе Sicil'i'nin içindeki tereke kayıtlarının tümü ele alınmayacaktır. Defterdeki tereke kayıtları tek tek incelendikten sonra bu kayıtlarda taşınmaz malı olan kişiler çalışmanın merkezini ve sınırını oluşturmaktadır.

Burada tereke kayıtlarının bazı özelliklerinin vurgulanması zaruridir. Öncelikle belirtilmelidir ki tereke kayıtları belirli koşullarda tutulurlar. Mirasçılar arasında herhangi bir sorun yaşanması, ölen kişinin reşit yaşa gelmemiş varisinin kalması, "kadının sığârın haklarını korumak" amacıyla terekeye el koyması ve ölen kişinin varisinin olmaması ve mallarının devlette kalması

16 Ebubekir Ayan, 'Osmanlı Döneminde Kocaeli Sanayiinin Tarihi Gelişimi ve Osmanlı'da Sanayileşme Çabalarının Analizi', İnsan&İnsan, Yıl 3, Sayı 9, Yaz 2016, s. 21; İzmit ve çevresinin sosyo-ekonomik yapısı ile ilgili karşılaştırma için bkz. Kenan Göçer, "19. Yüzyılın İlk Yarısında Kandıra'da Sosyal Huzursuzluk Üzerine Bir İnceleme", Uluslararası Gazi Süleyman Paşa ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu III (25-27 Mart 2016), C.II, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Yayınları, Kocaeli 2017, s.901-902.

17 Bu defter bir önceki sempozyumda bir başka araştırmacı tarafından incelenmiştir. Bu çalışmada tereke kayıtları hakkında genel bir bilgi verildikten sonra, ailelerin çocuk sayıları(Müslim ve gayri Müslim aileler bazında), çocukların cinsiyetleri, Müslim ve gayri Müslim ailelerde eş sayıları, servet durumları, mal fiyatları ve bazı tereke örneklerinin birebir verilmiştir. Bu çalışma sayesinde saptanan belirli problemlerden hareketle bu defterin tanıtımı yapılmıştır denilebilir. Bkz. Mehmet Beşirli '1453 Numaralı İzmit Şer'iyе Sicil'inde Kayıtlı Bazı Tereke Defterlerinin Sosyal Ve Ekonomik Açısından Analizi, (1846-1848)' Gazi Akçakoca Sempozyumu, Kocaeli, 2015, s.615-634. Bizim çalışmamızda ise hareket noktası servet analizi olmakla birlikte bu tereke kayıtlarında tespit edilen taşınmaz mallardır.

18 İsmail Parlatır, Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Ankara, 2006, s. 1694.

19 Bu konuyla ilgili bkz. Halil İncalcık, '15. Asır Türkiye İktisadî ve İctimaî Tarihi Kaynakları', Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi, İstanbul, 2009, s. 188;Yusuf Oğuzoğlu, 'Sicillerdeki Tereke Kayıtlarının Kültürel Malzeme Olarak Değeri', II. Araştırma Sonuçları Toplantısı, Ankara, 1985, s. 1-5.

20 Halil İncalcık, '15. Asır Türkiye'nin İktisadî ve İctimai Kaynakları', İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, C. 15, İstanbul, 1953, s. 51-73; Ömer Lütfi Bakan, 'Edirne Askeri Kassamı'na Ait Tereke Defteri (1545-1659)', Belgeler, Ankara, 1966, C. III, Sa. 5-6, s. 1-479.

21 Tereke Kayıtlarına dair yapılan çalışmaların kısa değerlendirmesi için bkz. Hülya Canbakal, 'Barkan'dan Bu Yana Tereke Çalışmaları', Vefatının 30. Yıldönümünde Ömer Lütfi Barkan, Türkiye Tarihçiliğine Katkıları ve Etkileri Sempozyumu, İstanbul, 2009, s. 1-7. Tereke çalışmalarına dair ayrıca bkz. Gülser Oğuz, Bir Osmanlı Kentinde Taşınır Ve Taşınmaz Mal Varlığına Dayalı Servet Analizi: Edirne Örneği, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2013, s. 1-6.

22 Suraiya Faroqhi, '18. Yüzyıl Bursa'sında Zengin Olmak: Debbağ Hacı İbrahim'in Serveti', Osmanlı Dünyasında Üretmek, Pazarlamak, Yaşamak, İstanbul, 2003, s. 199.

gibi.²³ Suraiya Faroqhi farklı bir noktaya da dikkat çekmiştir. Tereke kaydı esnasında kadıya verilen resm-i kismetten ötürü fakir insanların genellikle varisleri tarafından terekelerinin tutturulmadığını belirtir.²⁴ Yine belirtmelidir ki askeri sınıf üyeleri 'kadının tuttuğu defterlere giremezler. Onların terekeleri kadıasker adına askeri kasamlar tarafından taksim edilir. Ancak resm-i kismeti 100 akçeden aşağı çıkan yaya ve müsellemlerin resm-i kismeti kadınlara bırakılmıştır.²⁵ Tereke kayıtlarının bu özelliklerinin yanında içerik özelliklerindeki sınırlılıklardan da bahsetmek gerekir. Tereke kayıtları tutulurken kaydı tutan kadılar ya da askeri kasamlar bu kayıt işleminden belirli pay almaktaydılar. Bazı çalışmalar göstermiştir ki, kadılar payını artırmak için bazı usulsüzlükler yapabilmektedir.²⁶ Dolayısıyla elde edilen verilerin sonuçlarını kesin sonuçlar olarak değil, tahmini bir değer olarak kabul edip yorumlamakta fayda vardır. Bir başka konu da varislerin terekenin kadıya intikali esnasında yükte hafif, pahada ağır eşyaları kaçırmaları olasılığıdır.²⁷ Tereke kayıtlarının bahsi geçen bu özelliklerinin ve sınırlılıklarının kayıtları ele alırken daima akılda tutulması gerekmektedir. Elde edilen sonuçları kesin sonuçlar olarak ele almaktan ve genelleme yapmaktan ziyade yaklaşık sonuçlar olarak almak daha doğru olacaktır.

1453 NUMARALI İZMİT ŞER'İYE SİCİLİNDEKİ TAŞINMAZ MALLAR VE SAHİPLERİ

Yukarıda İzmit'in konumu –askeri, coğrafi ve ticari açıdan- ve iklimi sebebiyle Osmanlı Devleti için ne kadar önemli olduğu vurgulanmıştır. Bunun yanında İzmit'in çok güzel bir doğaya ve bitki örtüsüne sahip olduğu ifade edilmiştir. Bütün bu unsurlar bir coğrafyada yaşayan insanların taşınmaz yatırım araçlarına yansımıştır. Bu bölümde bahsi geçen Şer'iyeye Sicili'ndeki taşınmaz malı olan kişilerin tespiti ve bu kişilerin servet analizleri yapılmaya çalışılacaktır. Ayrıca tespit edilen taşınmaz mallardan hareketle Kocaeli ve civarının tarımsal ve ticari faaliyetleriyle ilgili fikir sahibi olmak mümkün olacaktır.

TAŞINMAZ MAL SAHİPLERİ VE SERVETLERİ:

1453 numaralı İzmit Şer'iyeye Sicili incelendiğinde 125 adet tereke kaydına rastlanmıştır. Bu tereke kayıtlarında en az tereke sahibi olan kişi aslen İzmitli olmayan ama İzmit'e tâbi ? Müslim Karyesi'nden çerçilik için bulunan Kurban bin Abdullah'tır. Terekesinin yekûnu 167,5 akçedir. Eşyaları da kemik tarak, iğne destesi ve çocuk yüzüğü gibi mallardan oluşmaktadır. Yani Kurban'ın yanındaki mallar bir miktar alacağının dışında ticari emtiasından oluşmaktadır.²⁸ Bu kayıttan sonraki en düşük terekeye sahip olan kişi de yine İzmitli değildir. Onunla ilgili tutulan kayıttaki 'Fî'l-asl der Aliyyede hubeb Ali kapusunda Karabaş Mahallesi sakinlerinden iken Medine-i İzmitde müsafir sakin iken Tabhane'de vefat iden Ömer Ağa ibn Abdullah' bilgisi

23 Barkan, 'Edirne Askeri Kassamı'na ...', s. 2.

24 Suraiya Faroqhi, 'Köle Pazarından Arapat'a: 15. Yüzyılın Sonunda Bursalı Kadınların Yaşam Öyküsü', Osmanlı Dünyasında Üretmek, Pazarlamak, Yaşamak, İstanbul, 2003, s. 219.

25 Inalcık, '15. Asır Türkiye...', Osmanlı İmparatorluğu..., s.188.

26 Yücel Özkaya, Osmanlı İmparatorluğu'nda Âyânlık, Ankara, 1994, s. 39; Levent Kuru, 29 Numaralı Edirne Şer'iyeye Sicili, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2006, s. 97-101. Bu konuyla ilgili ayrıca bkz. Gülser Oğuz, 'Tereke Kayıtlarının Güvenilirliği ve Kadıların Mirastan Mal Kaçırma Yöntemleri', Turkish Studies, Volume 9/1, Winter 2014, s. 409-426.

27 Barkan, 'Edirne Askeri Kassamı'na ...', s. 2.

28 İŞ 1453: 71a-1.

bulunmaktadır. Terekesi 279 kuruştur.²⁹ Daha sonraki en düşük tereke sahibi de Veli Hacı Mahallesi'nden Mehmed bin Veli'dir. 418 kuruşluk terekesinde 15 akçe değerinde de hırdavat menzili bulunmaktadır.³⁰

En yüksek terekesi olan kişiye dair elde edilen veriler ise şu şekildedir: en zengin müteveffanın adı Hacı Yusuf oğlu Ahmed Ağa bin Abdullah'tır. Curre Rebi'ül-evvel 1264 tarihli kayda göre Ahmed Ağa'nın tereke yekûnu 72.959 kuruştur.³¹ Bu verilerden incelenen verilere göre 660 ile 72.959 kuruşluk bir yelpazede servet aralıklarının olduğu görülmüştür. Peki, halkın servet aralıklarının nerede yoğunlaştığı sorgulansa ne tür veriler elde edilebilir? Bunu yapabilmek için en uygun yöntemlerden biri defterdeki tereke yekûnlarının meydanının tespiti olabilir.³² Tablo 1'de görüldüğü üzere bu 125 tereke sıralandığında tam ortadaki sayı 62,5 olması gerekmektedir. Bu rakam bir terekeye denk gelmediği için orta sayılar olarak 62. ve 63. sıralar alınır 2982 ve 3017 kuruşun 125 kişilik tereke diziliminde ortadaki sayı olduğu anlaşılmaktadır. Yani bu dizilimim medyanın yaklaşık olarak 3000 kuruştur. Diğer yandan bu 125 tereke yekûnunun toplamı 941.825,5 kuruştur. Bu toplamın ortalaması ise 7.534'tür. Bu veriler bizi hangi sonuçlara götürdüğüne gelince söylenebilecek olanlar şunlardır. İzmitlilerin servetleri tablo 1'de de görüldüğü ve medyan hesaplamasında da çıktığı üzere 3000 kuruş civarında yoğunlaşmaktadır. Servet yoğunlaşmasının fakirlere yakın olduğunun gösteren en önemli kanıt, ortalamanın 7.534 kuruş ile medyanla büyük bir uyum yakalamasa da medyan eşliğine yakın olmasıdır. O halde İzmit'te orta halli kişilerden ziyade nüfus genellikle fakirlerden oluşmaktadır. Zira Tablo 1'de de görüleceği üzere 10.000 kuruş eşğini sadece 22 kişi geçebilmiştir.

1453 numaralı İzmit Şer'iyeye sicilinde bulunan 125 tereke kaydından 103'ü erkek ve 22'si kadındır. Bu kişilerden 77 kişinin terekesinde en az bir tane taşınmaz malı vardır. Taşınmazları olanların terekelerinin toplamı da 642.419,5 kuruştur. Bu gruptakilerin medyanı da 3947,5 kuruştur. Peki, bu sayısal veriler nasıl yorumlanmalıdır. Öncelikle iki meydanında 1000 kuruşluk fark olsa da uyum içinde olduğunu söylenilebilir. Ve bu veriler bizi taşınmaz mal sahibi olmak için illa çok varlıklı olmanın gerekmediği sonucuna götürür. Yani İzmitliler servetleri oranında herhangi bir taşınmaz mala sahip idiler.

KOCAELİ HALKININ TAŞINMAZ MALLARI

Osmanlı Devleti'nde toprakların geneline yakını miri arazidir. Miri arazi mülkiyeti devlete ait olan toprak çeşidine verilen isimdir. Bunun dışında vakıf arazi, metruk arazi, mevat arazi, mülk arazi gibi Osmanlı Devleti'nde toprak çeşitleri bulunmaktadır. İşte bu bölüm kısmen mülk arazilerle beraber, insan emeğiyle inşa edilen özel mülkleri içermektedir. Taşınmaz mallardan kastedilen de budur. Bunlar yaşanan mekânlar; tarımsal ve ticari faaliyetlerin yapıldığı alanlar başlıkları altında ele alınacaktır.

29 İŞS 1453: 2a-1.

30 İŞS 1453:41a-2.

31 İŞS 1453: 83b-1.

32 Medyan, büyükten küçüğe doğru sıralanan değerler dizisindeki ortadaki sayıya denir. Sayı dizisindeki değerlerin büyüklüğünden ya da küçüklüğünden etkilenmez. Dolayısıyla toplumdaki tereke yığılmasının en yoğun olduğu eşliği 'medyan' sayesinde tespit etmek kolaylaşmaktadır.

YAŞANILAN YERLER OLARAK KOCAELİ'NDE TESPİT EDİLEN TAŞINMAZ MALLAR VE DEĞERLERİ

İnsanoğlunun yaşaması için birincil ihtiyaçları bulunmaktadır. Yemek içmek gibi. Barınmak da yemek içmek kadar aynı önem derecesine sahip olmasa da bu ihtiyaçlarından biridir. Tarih boyunca da kişilerin başını soktuğu, soğuktan, sıcaktan ve çeşitli tehlikelerden kendini koruma amacıyla yaptığı evinin özellikleri coğrafi, kültürel ve ekonomik özelliklerden etkilendiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla yaşanan evin şekli ve kalitesi kişinin servetiyle de ilişkilidir.

1453 İzmit Şer'iyeye Sicili incelendiğinde yaşanan mekan olan taşınmaz malların mülk menzil, oda, sofa ve konak çeşitleri tespit edilmiştir. bunlardan mülk menzil taşınmaz mallar arasında en çok rastlanan taşınmaz mallardan birisidir. Bunların fiyatlarının 360 kuruş ile 10000 kuruş arasında değiştiği görülmüştür. 15 Muharrem 1264 tarihli kayda göre Bağçecik Karyesi'nden Kirihu veled Burusu'nun diğer taşınmazlarının yanında 10000 kuruş değerinde mülk menziline olduğu anlaşılmaktadır.³³ En düşük mülk menzil sahibi de Kullar Karyesi'nden Habibe bint Hüseyin'dir. Tereke yekunundan fakir olduğu anlaşılan Habibe'nin bir bab mülk menzili 360 kuruş olarak belirtilmiştir ki bu onun tek taşınmaz malıdır.³⁴

Mülk menzillerin bazı kayıtlarda bakımsız oldukları anlaşılmaktadır. Çünkü bunlar 'harab menzil' olarak tanımlanmıştır. 23 Rebi'ül-ahir 1263 tarihli kayda göre Aişe bint Mehmed'in mahallede harab bir bab menzili 500 kuruş olarak fiyatlandırılmıştır.³⁵ Bunun dışında bazı kayıtlarda da Çebni Karyesi ahalisinden Mustafa bin Ali'nin 25 Muharrem 1263 tarihli kaydına göre hırdavat menziline değeri 50 kuruş olarak belirtilmiştir.³⁶ Hırdavat ve harab tanımlarının diğer taşınmaz mallarda da olduğu tespit edilmiştir.³⁷ Bunun dışında bazı taşınmaz malların hisseler şeklinde kaydedildiği görülmüştür.

Yaşanılan mekân olarak taşınmazların içinde sofa ve konak kayıtlarına da rastlanmıştır. 29 Zilhicce 1263 tarihli kayda göre Zeyneb Hatun bint Mehmed bin Abdullah'ın tereke kaydında mahalledeki bir bab konağı 5000 kuruş fiyatlandırılmıştır.³⁸ Yine 23 muharrem 1263 tarihli kayıttaki Çebni Karyesi ahalisinden Fatma bint Ali'nin taşınmazları içinde, bir bab menzil oda ve bir sofa şeklinde bir kayda rastlanılmıştır.³⁹

TARIMSAL VE TİCARİ FAALİYETLERİN YAPILDIĞI TAŞINMAZ MALLAR

Bu grupta ele alınacak olan taşınmaz mallar, çeşitli kalemlerden oluşmuştur. Bunlar bağ, bahçe gibi tarımsal faaliyetlerin yapıldığı ve dükkân gibi ticari faaliyetlerin yapıldığı taşınmaz mallar başlıkları altında incelenebilir.

33 KŞS 1453, 70a-1.

34 KŞS 1453, 60a-2.

35 KŞS 1453, 29b-1.

36 KŞS 1453, 13b-1.

37 Bkz. Tablo 2.

38 KŞS 1453, 63a-1.

39 KŞS 1453, 14a-1.

TARIMSAL FAALİYETLERİN YAPILDIĞI TAŞINMAZ MALLAR

Giriş bölümünde de değinildiği üzere İzmit doğası gereği yeşil bir şehir olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla tarım alanlarının varlığı İzmit'te tahmin edilebilir bir şeydir. Hatta bu durum yapılan çalışmalara da yansımıştır. Mesela 16. ve 17. yüzyılda şehrin gelir kalemlerinin incelendiği bir çalışmada meyvecilikteki artış dikkat çekmiştir.⁴⁰ Bizim incelediğimiz defterde elde edilen veriler de bu tespitleri doğrular niteliktedir.

Yapılan incelemede İzmit'te üzüm bağlarının; kestane, dut, kiraz, ayva, ceviz, fındık bahçelerinin varlığı tespit edilmiştir. Bazen harap olarak da nitelenen bu bahçeler, bölgede yetişen ağaç türleri hakkında bilgi vermektedir. Ebat olarak da 'bir kıt'a, bir ırgatlık' tabirleriyle tanımlanan bu bahçeler farklı fiyat aralıklarında olabilmektedir.⁴¹

Bu tür tarım alanlarının dışında farklı özellikte tarlaların kayıt altına alındığı görülmüştür. Muharrem 1263 olarak tarihlendirilen Hacı Osman Mustafa bin Ali'nin terekesinde 210 kuruşluk otluk bir yer kaydı bulunmaktadır. Yine aynı kayıta başka tereke kayıtlarında da rastlanılan bir kıt'a harman yeri kaydı bulunmaktadır.⁴² Bazı kayıtlarda da ne bahçesi açıklanmadan sadece 'bağçe' ibaresi bulunmaktadır.⁴³

TİCARİ FAALİYETLER İÇİN KULLANILAN TAŞINMAZ MALLAR

Bu grupta yer alan taşınmazlar dükkân ve han hissesi gibi kalemlerden oluşur. İzmit'te tespit edilenler keçeci, hallaç, börekçi, berber dükkânlarıdır. Bunun dışında bazı kayıtlarda da sadece dükkân olarak kaydedildiği görülmüştür. Dükkân sahipliğiyle ilgili kayıtlara çok sık rastlanmasa da Rikab-ı Humayûn Kapucubaşlılarından Halilpaşazade Elhac Hüseyin Bey Efendi'nin terekesi çok dikkat çekicidir. Gurre Cemaziyelahir 1263 tarihli kayıta '720 kuruşluk bir bab hallaç dükkânı, 600 kuruşluk bir bab börekçi Ahmed dükkânı, 900 kuruşluk dellallar içinde bir bab berber dükkânı' verileri mevcuttur. Elhac Hüseyin Mahallesi sakinlerinden olan Halilpaşazade Elhac Hüseyin Bey Efendi'nin askeri sınıf üyesi olduğu anlaşılmaktadır. Askeri sınıf üyesi bu kişinin yaklaşık 31.000 akçelik terekesinden varlıklı biri olduğu anlaşılabilir. Elhac Hüseyin'in asıl mesleğinin dışında bu dükkânlarının varlığı onun taşınmaz mallarının kira geliri için edinmiş olabileceğini düşündürmektedir. Zira meslek icra etmek için bu dükkânların sahibi olsa bu kadar geniş yelpazede dükkân çeşidinin olamayacağı aşikârdır. Yani börekçi olan birinin berber olması ya da daha fazla alanda ustalaşması düşünülemez.⁴⁴ Diğer dükkân sahibi Kalascı Esteban veled Cırgor'dur ve 2000 kuruş değerinde küçük hanlar içinde bir bab dükkânın nısıf hissesi vardır.⁴⁵

Han sahipliği incelenen tereke kayıtları içinde oldukça nadir rastlanan bir veridir. Tek kişinin hanı vardır o da yukarıda da bahsi geçen Rikab-ı Humayûn Kapucubaşlılarından Halilpaşazade Elhac Hüseyin Bey Efendi'dir. 9600 kuruşluk hanlar içinde bir bab yeni hanı bulunmaktadır.⁴⁶ Dolayısıyla Halilpaşazade Elhac Hüseyin Bey Efendi'nin ticari faaliyetlerinin hiç de azımsanamayacak düzeyde olduğu söylenebilir.

40 Güneş, 'a.g.m.', s. 439.

41 Bkz. Tablo 2.

42 KŞS 1453, 4b-1.

43 KŞS 1453,11b-3.

44 KŞS 1453, 38a-1.

45 KŞS 1453, 80a-2.

46 KŞS 1453, 38a-1.

Bu taşınmazların yanında saman hane, dam, ahır, harman yeri, değirmen hissesi gibi taşınmaz mallar tespit edilmiştir. Mesela 25 Zilhicce 1262 tarihli kaydın sahibi Kara Ali oğlu Mehmed'in hepsi toplam 350 kuruşa fiyatlandırılan saman hane ve bir bab dam ve bir kıta harman yeri vardır.⁴⁷ Bunun dışında Kocaili Sancağında Kandıra Kazası Kara Durak Mahallesi'nden Sapmaz oğlu Mehmed'in 562,5 kuruşa 37 keyl hinta ile fiyatlandırılmış değirmen hissesi bulunmaktadır.⁴⁸

SONUÇ

Bu çalışma 19. yüzyılın ortalarını içeren İzmir Şer'iye Sicili'nin kaynaklığında yapılmıştır. Defterde 125 tane tereke kaydı tespit edilmiştir. Bunlardan 77 tanesinde en az bir tane taşınmaz malın olduğu görülmüştür. Bu taşınmazların yerleri, hisseli olup olmadıkları, bakımlılık durumları, türüne dair detaylı bilgi mevcuttur. Yapılan incelemede taşınmaz malların sahipleri ve servet arasında paralel bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Toplumda herkesin bir taşınmaz malı olmamakla beraber, fakir kişilerin de servetleri oranında çeşitli taşınmazlarının olduğu anlaşılmıştır. Bunun yanında tespit edilen şudur ki, yaşanan mekân olan mülk menzillerin herkeste olmaması ve bunun yanında hiç taşınmaz malı olmayanların da varlığı göz önünde tutularak bahsi geçen dönemde kişilerin kiracı olma durumunun varlığından bahsedilebilir.

Diğer yandan tespit edilen taşınmaz mallara bakılarak, 19. yüzyılın ilk yarısında İzmirlilerin geçim kaynaklarıyla ilgili fikir edinilebilir. Üzüm, fındık, kiraz, ayva, armut, ceviz, kestane bahçelerinin varlığı, İzmir'in yetiştirilen ürünler bakımından ne kadar zengin olduğunu gösterir. Ayrıca dükkânların varlığı ticari faaliyetleri işaret eder. Diğer yandan hanların varlığının tespiti, bölgenin aynı zamanda ticari faaliyetlerin yoğun yapılmış olabileceği olasılığını düşündürür. Bunun yanında tereke kayıtlarında tespit edilen hububatlar ve değirmen kaydı bölgede bahsi geçen yönlü tarımın da yapıldığını göstermektedir.

---

47 KŞS 1453,5a-1.

48 KŞS 1453, 52b-2.

KAYNAKÇA

Kocaeli (İzmit)Şer'ıye Sicili, Demirbaş No:1453.

KİTAP VE MAKALELER

- Ayan, Ebubekir, 'Osmanlı Döneminde Kocaeli Sanayiinin Tarihi Gelişimi ve Osmanlı'da Sanayileşme Çabalarının Analizi', *İnsan&İnsan*, Yıl 3, Sayı 9, Yaz 2016.
- Bakan, Ömer Lütfi, 'Edirne Askeri Kassamı'na Ait Tereke Defteri (1545-1659)', *Belgeler*, Ankara, 1966, C. III, Sa. 5-6, s. 1-479.
- Baş, Yaşar, 'Kocaeli'den İstanbul'a Kereste Nakli, Tersane Ve Tophane'de Kullanımı', *Studies Of The Ottoman Domain*, C. 6, Sa. 11, 2016, s. 159.
- Beşirli, Mehmet, '1453 Numaralı İzmit Şer'ıye Sicili'nde Kayıtlı Bazı Tereke Defterlerinin Sosyal Ve Ekonomik Açından Analizi, (1846-1848)' Gazi Akçakoca Sempozyumu, Kocaeli, 2015, s.615-634.
- Bostan, İdris, 'İzmit', *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 23.
- Canbakal, Hülya, 'Barkan'dan Bu Yana Tereke Çalışmaları', *Vefatının 30. Yıldönümünde Ömer Lütfi Barkan, Türkiye Tarihçiliğine Katkıları ve Etkileri Sempozyumu*, İstanbul, 2009, s. 1-7.
- Çakar, Enver, 'Kanuni Sultan Süleyman Kanun-Nâmesine Göre 1522 Yılında Osmanlı İmparatorluğu'nun İdarî Taksimatı', *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 12, Sa. 1, Elazığ 2002.
- Dernnschwam, Hans, *İstanbul ve Anadolu'ya Seyahat Günlüğü*, Çev. Yaşar Önen, Ankara, 1992.
- Ekin, Ümit, 'Seyahatnamelerdeki İzmit'le İlgili Veriler Nasıl Değerlendirilebilir (16. Ve 17. Yüzyıllar)', *Gazi Akçakoca Sempozyumu*, Kocaeli, 2015.
- Eliaçık, Muhittin, 'Resmî-i Kayserî'nin Bilinmeyen Seyahatnamesinde Kocaeli Çevresine Ait Bilgiler', *Gazi Akçakoca Sempozyumu*, Kocaeli, 2015.
- Evliyâ Çelebi *Seyahatnâmesi*, Haz. Yücel Dağlı-Seyit Ali Kahraman, C. II, İstanbul, 1999, s. 78.
- Faroqi, Suraiya, '18. Yüzyıl Bursa'sında Zengin Olmak: Debbağ Hacı İbrahim'in Serveti', *Osmanlı Dünyasında Üretmek, Pazarlamak, Yaşamak*, İstanbul, 2003.
- Faroqi, Suraiya, 'Köle Pazarından Arafat'a: 15. Yüzyılın Sonunda Bursalı Kadınların Yaşam Öyküsü", *Osmanlı Dünyasında Üretmek, Pazarlamak, Yaşamak*, İstanbul, 2003.
- Göçer, Kenan, "19. Yüzyılın İlk Yarısında Kandıra'da Sosyal Huzursuzluk Üzerine Bir İnceleme", *Uluslararası Gazi Süleyman Paşa ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu III (25-27 Mart 2016)*, C.II, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Yayınları, Kocaeli 2017, ss.897-910.
- Güneş, Ahmet, '16. ve 17. Yüzyıllarda İznikmid Şehri', *Gazi Akçakoca Sempozyumu*, Kocaeli, 2015, s. 439-440.-Hoca Sadettin Efendi, *Tacü't-Tevarih*, Haz. İsmail Parmaksızoğlu, C. I, Ankara, 1999.

- İnalcık, Halil, '15. Asır Türkiye İktisadî ve İctimâf Tarihi Kaynakları', Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi, İstanbul, 2009.
- İnalcık, Halil, '15. Asır Türkiye'nin İktisadi ve İctimai Kaynakları', İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, C. 15, İstanbul, 1953.
- Kaya, Mehmet, 'XIX. Yüzyılda İzmit (Kocaeli) Sancağı'nın Demografik Durumu ve İskân Siyaseti', Tarih Araştırmaları Dergisi, C.26, Sa. 41, Ankara, 2005.
- Narin, Resül, 'Osmanlı Devleti Zamanında Kocaeli Ormanları', Belleten, Sa. 274, 2011, s. 772-773.
- Oğuz, Gülser, Bir Osmanlı Kentinde Taşınır Ve Taşınmaz Mal Varlığına Dayalı Servet Analizi: Edirne Örneği, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2013, s. 1-6.
- Oğuz, Gülser, 'Tereke Kayıtlarının Güvenilirliği ve Kadıların Mirastan Mal Kaçırma Yöntemleri', Turkish Studies, Volume 9/1, Winter 2014, s. 409-426.
- Oğuzoğlu, Yusuf, 'Sicillerdeki Tereke Kayıtlarının Kültürel Malzeme Olarak Değeri', III. Araştırma Sonuçları Toplantısı, Ankara, 1985, s. 1-5.
- Özkaya, Yücel, Osmanlı İmparatorluğu'nda Âyânlık, Ankara, 1994, s. 39; Levent Kuru, 29 Numaralı Edirne Şer'îye Sicili, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2006.
- Parlatır, İsmail, Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Ankara, 2006, s. 1694.
- Texier, Charles, Küçük Asya: Coğrafyası Tarihi Ve Arkeolojisi II, Haz. Ali Suat, 2002.
- Tuncel, Metin, 'Tarihi Coğrafya Açısında İzmit Şehrinin Ayrıcalıkları', Gazi Akçakoca Sempozyumu, Kocaeli, 2015.
- Türkmen, Mustafa Nuri, 'XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında Kocaeli Bölgesinden Yapılan Lojistik Destekler', Gazi Akçakoca Sempozyumu, Kocaeli, 2015.
- Ulugün, F. Yavuz, Seyahatnamelerde Kocaeli ve Çevresi, İzmit Rotary Kulübü Kültür Yayınları.

EKLER

Tablo 1

Tereke Sahiplerinin Tereke Yekûnları Ve Medyanı Gösterir Tablo

Sıra no	Sayfa no	Tereke yekûnu	Sıra no	Sayfa no	Tereke yekûnu
1	71a-1	167,5	64	39a-3	3018
2	2a-1	279	65	74b-2	3035,5
3	41a-2	418	66	13b-4	3445
4	67b-2	503	67	68b-1	3480
5	36b-3	550	68	74a-2	3557,5
6	14a-3	600	69	33b-2	3824
7	4a-1	660	70	33a-3	3885
8	30b-1	660,5	71	45a-1	3885
9	71a-2	784	72	66b-2	3947,5
10	73b-1	900	73	53a-1	4240
11	29b-1	905	74	29a-1	4308
12	68b-2	1015,5	75	44b-2	4318
13	61b-1	1032,5	76	74b-1	4319
14	33a-3	1035	77	9b-3	4368
15	40b-1	1035	78	37a-2	4387
16	56B-2	1207,5	79	76a-1	4393
17	13a-1	1209	80	55b-1	4461
18	10b-4	1210	81	9a-2	4506
19	60a-2	1238	82	26b-3	4737
20	21b-1	1255	83	49b-1	4810
21	57a-1	1269	84	68a-2	5115
22	36b-1	1271	85	37a-1	5155
23	5b-2	1354	86	75b-1	5194
24	13a-5	1362	87	34a-2	5201
25	65b-1	1416	88	8b-3	5241
26	60b-2	1450	89	24a-1	5592
27	33b-3	1493	90	44a-1	5669
28	34a-1	1530,5	91	66a-2	5715
29	68a-1	1615	92	42a-1	5890
30	66b-1	1640	93	67b-1	6035
31	45a-2	1664	94	55a-3	6452,5
32	52b-1	1745	95	72a-2	6771
33	73a-2	1763	96	69a-1	6777,5
34	20b-1	1811	97	48b-1	6815

35	55a-1	1879	98	4b-1	7632
36	5a-2	1939	99	46b-2	7700
37	69b-1	1970	100	50a-1	8095,5
38	32b-1	2005,5	101	14a-1	8251
39	41a-1	2106	102	48a-3	8342
40	16a-3	2115	103	14b-1	9120
41	61b-2	2120,5	104	5a-1	10353
42	62a-1	2143	105	9a-1	12080
43	37b-1	2197	106	41b-2	12407
44	216-3	2229	107	10a-1	12768,5
45	64a-1	2265	108	12a-1	13884
46	34b-1	2306	109	10b-3	14517
47	60a-1	2370	110	60b-1	14797
48	68b-3	2431,5	111	80a-2	14801
49	28b-3	2449	112	32b-2	15281
50	54a-3	2473,5	113	23b-1	16100
51	13b-1	2487	114	41b-1	17032
52	6a-1	2585	115	12a-2	17330
53	9b-2	2622	116	35b-4	17489,5
54	67a-1	2634	117	56a-1	23104,5
55	33b-1	2731	118	47a-1	23.808
56	52b-2	2737,5	119	73a-1	24942
57	69b-2	2782	120	57b-1	29468
58	54b-3	2800	121	49a-1	31.594
59	2b-4	2835	122	78a-1	37042
60	32a-3	2891	123	56B-3	48904
61	46a-3	2945	124	38a-1	67589
62	5a-3	2982	125	83b-1	72959
63	15b-2	3017			

Tablo 2
Taşınmaz Mallar ve Sahipleri

Sayfa	Mahalle/ Karye	Müteveffa	Tarih	Taşınmaz Mallar	Tereke Yekun
3-b2	?	Sıgar bir çocuk	?	Nısıf menzil hissesi semeni 250	1834
4a-1	Yeni Mahalle	Hafize bint Halil	Gurre Muharrem 1263	Mahalle-i mezburede bir bab harab menzil 300, mahallede bir kıta tut bağçesi 150	660
4b-1	?	Hacı Osman Mustafa bin Ali	Muharrem 1263	Bir bab mülk menzil 800, otlak yeri 210, bir bab samanhaneye, bir kıta harman yeri 150, hırdavat menzil 100, otluk bir yer 210	7632
5a-1	? Karyesi	Kara Ali oğlu Mehmet	25 Zilhicce 1262	Hırdavat menzil 100, samanhaneye ve bir bab dam ve bir kıta harman yeri 350, bir kıta tut bağçesi 60	10353
5b-2	Kabircik Karyesi?	Mehmed bin Salih	2 Muharrem 1263	Bir bab harab menzil 170,	1354
6A-3	Çarşu mahallesi	Menas veled Artin	23 Muharrem 1263	2 zahire anbarı 20, bir bab menzil-i nısıf hisse 1000,	2585
8b-3	Değirmendere Karyesi	Ümmügülsüm Hatun	1262	Güncek nam mahallede vaki bir kıta fındık ve ayva ve ? ve bir kıta bağçe 800, bir kıta kirazlık bağçe 300, bir kıta fındık bağçesi 2250, bir kıta cavizlik? bağçe, karyede mülk menzilin nısıf hissesi 1500	5231
9a-1	Dere Karyesi	Katırcı oğlu Mehmed bin Hüseyin	13 Zilhicce 1262	Bir kıta fındık bağçesi 2000, Adalı deresinde bir kıta üzüm-lük bağ 1000, bir kıta üzüm-lük bağ 250, bardaklı deresinde bir kıta fındıklık 800,	12080
9b-2	? Karyesi	Elhac Mehmed bin Mustafa	3 Muharrem 1263	Bir bab menzil mülk 600, bir bab dam 125, bir bab samanhaneye 300, hırdavat menzil 25	2622
9b-3	Resüllü Karyesi	Hafız Ali bin Halil	3 Muharrem 1263	Bir bab mülk menzil 1000, bir bab samanlık maa harman yeri 200,	4368
11a-1	Ömer Ağa Mahallesi	Mehmed oğlu hacı Hüseyin bin Mehmed	24 Zilhicce 1262	Hırdavat menzil 25, mahallede mevcut bir bab harab menzilin nısıf hissesi 350,	12768,5
11b3	Saraylı ahalisi	Ali bin Mehmed	15 Muharrem 1263	Bir bab mülk menzil ve bir ırgatlık iki parça bağçe 5850, bir kıta çukur bağçe 490	14517

11b-4	Saraylı ahalisi	Mustafa bin Ali	27 Muharrem 1263	Bardaklı deresinde bir kıta fındıklık 100, karyede bir bab mülk menzil 400, bir kıta meyve bağçesi 350, bir kıta bağ 100,	1210
12a-2	Orçun Karyesi	Nardenkçi oğlu Ali bin Mehmed	24 Muharrem 1263	Karyede bir bab mülk menzil 500, karyede bir kıta fındıklık 3700, bir kıta harab fındıklık 235, bir kıta harab kestanelik 125, bir kıta üzümlük bağ 3000, kanlı kapuda bir kıta üzümlük bağ 255, saraylı karyesi kabristan karibimde bir kıta harab kestanelik 175, bir kıta meyve bağçesi 2300, ay deresinde bir kıta meyve bağçesi 2300, bir kıta harab meyve bağçesi 155	17330
13b-1	Çebni Karyesi	Mustafa bin Ali	25 Muharrem 63	Hırdavat menzil 50	2487
13b-4	Mihaliç Karyesi	? veled Yinaki	23 ? 1263	Hırdavat menzil 15	1445
14a-1	Çebni Karyesi	Fatma bint Ali	23 Muharrem 63	Bir miktar dut bağçesi 70, tut bağçesi 3300, bir bab menzil oda ve bir sofa ve bir ahur, bir bab samanluk, bir bab öküz damı bir kıta tut bağçesi 2500, hırdavat menzil 80	7250
15b-2	Çarşı Mahallesi	Karabet veled Takur	25 Safer 1263	Menzil hissesi 1000	3017
16a-2	Karabaş Mahallesi	Hüseyin bin İbrahim	25 Safer 1263	Mahallede bir bab mülk menzil 550,	2115
20 b-1	Hacı Hızır	Aişe bint Mehmed	5 Safer 1263	Mahalledeki mülk menzilde semen hissesi 125	1811
21b-1	Hamza Fakih	Selime bint Müslim?	3 Safer 1263	Bağçe semeninden baki kalan 20, bir bab mülk menzil 400	1255
21 b-3	Ak Bekar Karyesi	Koca Mehmed bin Hasan	25 Safer 1263	Nısıf kirazlık bağçe 80, nısıf cevizlik 40, nısıf bağçe karyede 50, karyede bir bab mülk menzil 300	2229
23b-1	Akça Mescid Mahallesi	Kiceci Elhac Mehmed bin İsmail	Rebi'ül-evvel 1263	Çavuş bağında bir kıta bağ 2000, hacı mahmud bağında bir kıta bağ 1000, bir bab mülk menzil 3000, hırdavat menzil 200, kiceci dükkânı sermayesi 7900	16100

24a-1	Yeni Mahalle	Kula oğlu Ali Osman bin Mehmed	25 Zilhicce 1263	Bir bab mülk menzil 1600, hırdavat menzil 100, kula oğlu çiftliğinde bir bab oda bir bab samanlık 150, çiftlik mezkurda vaki bir kıta ayva bahçesinde rub' hissesi 100,	5592
28b-3	Ömer Ağa Mahallesi	Hacı Süleyman bin Koca Mustafa	15Rebi'ül-ahir 1263	Bir kıta bağ 350	2449
29a-1	Çepni Karyesi	İvaz oğlu Yusuf bin Mehmed bin Mustafa	22 Rebi'ül-ahir 1263	Bir bab mülk menzil 1135, kaye-i merkum karibinde bir kıta tut bahçesi 775, karye-i mezkur haricinde bir kıta bağçe 105,	4308
29b-1	?Mahalle	Aişe bint Mehmed	23 Rebi'ül-ahir 1263	Mahallede harab bir bab menzil 500	807
30 b-1	Hacı Hızır Mahallesi	Zeyneb bin Mehmed	3 c. Evvel 1263	Mahallede bir bab mülk menzil 400, hırdavat menzil 10, hırdavat menzil 10	660
32b-1	Çepni Karyesi	Fatma bint ali	22 Rebi'ül-ahir 1263	1 bab mülk menzil 1200, karyede vaki bir kıta dut bahçesi 150,	2005,5
32b-2	Resullu Karyesi	Molla ? bin Mustafa	25 Cema-ziyelevvel 1263	Hırdavat menzil 100, bir bab menzil samanlık ve dam 1600	?
33a-4	Resullü divanı? Ahalisi	Tizbaş oğlu Veliyüddin bin Halil	29 Rebi'ül-ahir 1163	Nısıf hisse menzil 200	1035
33b-1	Fasuhlar karyesi	Sarı ? bin Mustafa	27 Rebi'ül-ahir 1263	Bir bab oda ve sofa 600	2734
34a-2	Resullu Divanı ahalisi	Yakub bin Mehmed	28 Rebi'ül-ahir 1263	Bir bab mülk menzil 600, bir bab samanlane, bir bab dam, ve bir kıta harman yeri 500.	5201
34b-2	Bağçecik Karyesi	Menasi veled agob	11 Cema-ziyelevvel 1263	Bir bab mülk menzil 1500, hırdavat menzil 60, bir kıta bağ 150, damlarda bir kıta bağ 100,	2306
35b-5	Hamza ? Mahallesi	İlbekli oğlu Hasan bin Halil	Cemaziyela-ahir 1263	İki kıta bağ 5500, vişnelik bağ 1015, kirazlık bağ 1200, boyacık karyesinde dutluk 500, mahallede bir bab mülk menzil 2500	17489,5
36b-1	Bağçecik Karyesi	Agun oğlu Menasi veled Karabet veled Agob	11 Cema-ziyelevvel 1263	Değirmen karibinde bir kıta bağ 305, değirmen karibinde bir kıta bahçe 181, çiftlik karibinde bir kıta bağ 255, bir kıta bağ 211, hırdavat menzil 100	1271
36b-3	Bağçecik Karyesi	Parun oğlu Serkiz veled ohaş	14 Cema-ziyelevvel 1263	Bir kıta bağ 150	550

37a-2	Bağcecik Karyesi	Esteban veled Kurubat	11 Cemaziyelevvel 1263	Çiftlik karibinde bir kıta bağ 1000, bir kıta harab bağçe 50, değirmenler karibinde bir kıta bağ121, bir kıta bağ 200,	4389
38a-1	Elhac Hüseyin Mahallesi	Rikab-ı hümayun kapucu-başlarından halilpaşazade Elhac Hüseyin Bey Efendi	Gurre Cemaziyelahir 1263	Bir bab hallaç dükkanı720, hanlar içinde bir bab yeni han9600,bir bab börekçi Ahmed dükânı 600, dellallar içinde bir bab berber dükkanı 900, Çukurbağ mahallesinde bir kıta paşa bağı 2500	31378
41a-2	Veli Hacı Mahhallesi	Mehmed bin Veli bin Abdullah	2 Cemaziyelahir 1263	Hırdavat menzil 15	418
39a-2	Çukurbağ Mahallesi	Zeynep Hatun bint Mehmed	5 Cemaziyelahir 1263	Mahalle-i merkume vak'i ? 1200	3018
42a-1	Ömer? Mahallesi	Salih bin Mehmed	5 Cemaziyelelevvel 1263	Hırdavat menzil 110, bir bab menzil 2200, bir bab arsa-i menzil 655	5890
42b-1	Dere köyü ahalisi	Mustafa bin Ali bin Mehmed	19 Receb 1268	Bir bab mülk menzil 1500, bir bab mülk menzil 1500, bir bab öküz damı 200, iki bab samanthane150, bir dönüm miktarı bir kıta tut bağçesi 200	17032
41 -2	Eşme Halil Karyesi	Esseyid Ali bin Mehmed bin Abdullah	27 Şaban 1263	Göl kenarında nısif armud bağçesi 400, bir bab mülk menzilde nısif hisse 1500, menzil aksalında nısif tut bahçesi 400, değirmen başında nısif bağ 60, fatı alil menzili aksalında nısif tut bahçesi 300, hırdavat menzil 100	4318
46b-2	Döngel Karyesi	Arab oğlu artin veled Kızros?	16 Şevval 1263	Bir kıta tut bağçesi 400, bir kıta bağ 300 bir bab mülk menzil 800	7700.
48a-3	? baş Mahallesi	Hacı Hüseyin bin Hüseyin bin Abdullah	Şevval 1263	Saban ve hırdavat menzil 50, mahallede bir bab mülk menzilin nısif hissesi 2000	8342
48b-1	Rumlar Mahallesi	Kasab Dimitri veled Yani	25 Cemaziyelahir 1263	Hırdavat menzil 10, mahallede bir bab menzil 1010	6815
49b-1	Yuva Cini ? Karyesi	Agun oğlu Karabet veled Artin veled Manik	28 Receb 1268	Bir bab samanthane 590, anbar 50, bir bab mülk menzil 1250, karye-i merkume karibinde bir kıta dut bahçesi 500, iskele tarafında bir kıta bağ 301, maşatlık karibinde bir kıta harab bağçe 80,	4801

52b-1	Çukur Bağ Mahallesi	Macar oğlu Osman bin ? bin Abdullah	19 Zilkade 1263	Hırdavat menzil 10	1745
52b-2	Kocaili sancağında kandıra kazası kara durak mahallesi	Sapmaz oğlu Mehmed	Gurre Zilhicce 1263	37 keyl hinta ile fiyatlandırılmış değirmen hissesi 562,5	2737,5
56a-1	? Selim Mahallesi	Osman ağa bin Hasan bin Abdullah	22 Zilhicce1263	Mahalle-i merkumede köşe başında bir bab mülk menzilin dört sehimde iki bucuk sehim hissesi 2000, yeni menzilin 4 sehiminden 1 hissesi 2000, gül deresi nam mahalse bir miktar bağ 500	23104,5
56b-3	?	Küçük Çocuk	?	Dükân ve mağaza icaresi 4226	48904
57b-1	Hacı Hızır Mahallesi	? Hanım bint Hacı İsmail Ağa	23 Zilhicce 1263	Bir kıta bağ 500	29.468
60a-1	Sadık Mahallesi	Emine bint İbrahim	13 Safer 1264	Nısıf hisse menzil 600	2370
60a-2	Kullar Karyesi	Habibe bint Hüseyin	20 Zilhicce 1263	Bir bab mülk menzil 360	1238
60b-1	Turna Oğlu Çiftliği	Karga oğlu kara Mehmed bin Salih	25 Şevval 1263	Bir bab oda 100	13796
60b-2	Çepni Karyesi	Emir Ali oğlu Osman	25 Zilhicce1263	Bir bab harab mülk menzil 500, karyede bir kıta tut bağçesi 200	1450
61b-3	?Baş Mahallesi	Şeyh İbrahim bin Hüseyin bin Abdullah	10 Safer 1264	Hırdavat menzil, bir bab mülk menzil 1000	2120,5
62a-1	Değirmen dere Karyesi	Deli Mehmed Ali oğlu Ahmed bin Abdullah	4 Muharrem 1264	Karyede bir bab mülk menzil 1200	3459
63a-1	? baş Mahallesi	Zeyneb Hatun bint Mehmed bin Abdullah	29 Zilhicce 1263	Ali Kahya çiftliğinde kain bir kıta tut bahçesi 500, mahallede bir bab konak 5000,	38753
64a-1	Saraylı Karyesi	Fatma Hatun bin ?	9 Muharrem 1264	Bir miktar harab bağ 10, hırdavat menzil 10	2265
66A-2	Saraylı Karyesi	Mehmed bin Ömer	9 Muharrem 1264	Bir bab mülk menzil bir kıta bağçe 1000	5715
66b-2	Şerablı Karyesi?	Mehmed oğlu ali bin Emin	9 Muharrem 1264	Karyede nısıf menzil ve bir miktar bağ 300	3947,5

66b-1	Şerablı karyesi	Emir Yusuf oğlu Ahmed bin Yusuf	9 Muharrem 1264	Bir bab menzil ile bağçenin nısıf hissesi 300, Bayar nam mahalde fındıklık bağçe 500, harab bağ 50,	1640
67a-1	Değirmen dere Karyesi	Hava hatun bint Arif	20 Muharrem 1264	Bağ 95, üzümlük bağ 150,bağ 110	2634
67b-1	Yeniköy Karyesi	Kazi veled Suzurmi	11 Muharrem 1264	Karyede bir bab mülk menzil ve bir miktar bahçe 1000, harab menzil 500, karyede bir bab samanlık 300ş, hırdavat menzil 50, karyede bahçe 1000, bağ 300	5677
68a-2	Bağçecik Karyesi	Agobyan oğlu Merahud veled Esteryan veled Agob	14 Muharrem 1264	Çiftlik karibinde kain iki bağ ve bağçe 50, bağ 35, karyede menzil 1350, hırdavat menzil 10	1610
68b-1	Bağçecik Karyesi	Kızar oğlu Basu	14 Muharrem 1264	Bir ırgatlık bağçe 100, bir kıta bağçe 550, hırdavat menzil 50, karyede bir bab mülk menzil 2500, bir ırgatlık bağ 80	3480
69a-2	Yeni Cami Mahallesi	Berber Ali bin ? bin Abdullah	15 Muharrem 1264	Bir bab mülk menzil 800,bir bab dam 250, bir bab berber dükkânı derununda mevcut eşya 800,	6777,5
70a-1	Bağçecik Karyesi	Kirihu veled Burusi?	15 Muharrem 1264	Köy civarında bağçe 2000, iki kıta bağ 100, hırdavat menzil 150, bir bab dükkân 2000, karyede Bir bab menzil 10000	24922
74b-1	Bağçecik Karyesi	Menasi veled?	15 Muharrem 1264	Bir ırgatlık bağ 500, bir kıta bağçe 350, hırdavat menzil 50	4319
74b-2	Kocabaş Mahallesi	Bostancı Süleyman bin İsmail bin Abdullah	17 Rebi'ül-Evvel 1264	Bir bab mülk menzil 1150, hırdavat menzil 50	3035,5
75b-1	Hacı Hüseyin Mahallesi	Hacı Mehmed bin Abdullah	Curre Rebi'ül-Ahir 1264	Mahallede bir bab mülk menzil 1000	5294
76a-1	Sadık Mahallesi	?Mehmed bin Abdullah	20 Rebi'ül-ahir 1264	Hırdavat menzil 200, mahallede bir bab mülk menzil 3000, Gelme deresi nam mahalde bir kıta bağ 150	4393

78a-1	Değirmen Deresi Karyesi	Yemenici oğlu molla Ahmed bin Mehmed bin Abdullah	24 Rebi'ül-ahir 1264	Karyede harman tarla nam mahalde findıklık bağçe 4000, mezarlık nam mahalde muşmulalık ve findıklık bağçe 1050, findıklık bağ 660, yalı yolu nam mahalde findıklık bağçe 3520, paşa bağçesi nam mahalde findıklık bağçe 1500, Tekya deresi nam mahallede harab kestanelik 300, bağçe deresinde harab kestanelik 61, kuru çeşmede harab kestanelik 6000, karyede bir bab sagir menzil ve bir kıta kiraz bağçesi 5870, karyede bir bab menzil ve bağçe 6000	37042
83b-1	Hacı Hızır Mahallesi	Hacı Yusuf oğlu Ahmed Ağa bin Abdullah	Curre Rebi'ül- evvel 1264	Mahallede bir bab mülk menzil 7500, bir bab mülk menzil 1500	72959
80a-2	Çarşu Mahallesi	Kalascı Esteban veled Girgor	25 Rebi'ül-ahir. 1164	Hırdavat menzil 120, küçük hanlar içinde bir bab dükkanın nısıf hissesi 2000, mahallede bir bab ? nısıf hissesi 4200, bir kıta bağ 1500	14801